

Speech Pensioenfederatie 'Meeting tomorrow's challenges'

17 mei 2016

Merel van Vroonhoven

Koninklijke Hoogheid, geacht bestuur en geachte leden van de Pensioenfederatie, beste aanwezigen.

Hartelijk dank dat ik hier vandaag met u mag spreken over pensioen. Pensioen draait wat mij betreft om één vraag.

Wat wil je doen als je later groot bent? Voor een ieder van u met kinderen is het waarschijnlijk een vraag die geregeld voorbij komt. Maar ook degenen zonder kinderen zullen zich de vraag nog wel kunnen herinneren. Als ik later groot ben, wil ik....

Sinds dit weekend zal het antwoord van veel kinderen anders zijn dan daarvoor. Althans, dat geldt voor mijn zoons. Ik hoorde de afgelopen jaren niets anders dan 'ik wil profvoetballer worden' en 'ik wil zo goed worden als Ronaldo'. Alles stond in het teken van hun favoriete club; van hun slaapkamer, tot de vakantiebestemming tot hun outfits. Maar sinds dit weekend, sinds de spectaculaire overwinning van Max Verstappen op het circuit van Barcelona, willen ze allebei Formule 1-coureur worden.

En daarmee kom ik op mijn verhaal van vandaag voor u. Wellicht een wat vreemde overgang - van snelle auto's naar pensioen - maar ik zal u laten zien dat de wereld van de Formule 1 meer overeenkomsten heeft met pensioen dan u denkt.

Want, net als in de Formule 1 draait pensioen om het stellen van doelen. Nadenken over je toekomst is iets wat we als volwassenen moeten blijven doen. Ik gok dat u net als ik al bezig met de komende zomervakantie en waar u naar toe wilt; dat is vooral een erg fijne manier van vooruitkijken. Maar ik denk dat de meeste Nederlanders en zelfs u, actief in de pensioensector, waarschijnlijk niet veel tijd besteden aan de vraag wat u wilt doen als u later groot en 67 bent. Terwijl we die vraag wel zouden moeten stellen; wat willen we doen over pakweg 20 jaar, maar ook over 35 jaar? Wat zijn uw verwachtingen voor de toekomst? Wat zijn uw wensen na een leven lang werken?

Een tweede punt gaat over de voorbereiding. Minstens zo belangrijk in de Formule 1 is de voorbereiding op de race en de financiering van de auto. Terug naar pensioen; weten deelnemers wat ze moeten doen om hun wensen te financieren? Weten ze waar ze aan beginnen en hebben beschikking over alle gegevens? En tot slotte, zal ik iets zeggen over de verplichte financiële APK.

Veranderende wereld

Laat ik beginnen met het volgende. We leven in spannende tijden. De ontwikkelingen in onze samenleving volgen elkaar in rap tempo op. Als je er goed over nadenkt, zien we overal nieuwe initiatieven; van de wereld van de Formule 1, tot de zorg, van de reisbranche tot het onderwijs. Wat opvalt, is de rol van technologie. Technologie zorgt er voor we dingen op een andere manier gaan organiseren, dat we verbindingen op een nieuwe manier vormgeven en dat we steeds sneller informatie kunnen verzamelen. Het zorgt er voor dat we deze informatie sneller kunnen delen en gebruiken.

- Denk bijvoorbeeld aan hoe we door het gebruik van onze mobieltjes meteen de beelden te zien krijgen van iets wat er aan de kant van de wereld gebeurt.
- Denk aan hoe we door gebruik van data we snel inzicht kunnen krijgen in waar in de wijk de meeste ongelukken gebeuren en waar we dus maatregelen moeten nemen.
- En als we het over Max Verstappen hebben; denk aan de gegevens die hij gebruikt om zijn tegenstanders in de schatten en het beste uit zijn auto te halen.

In de financiële sector speelt technologie ook een steeds grotere rol. Denk aan:

- Denk aan hoe je tegenwoordig via Skype een gesprek kunt voeren met je hypotheekadviseur.
- En hoe makkelijk je met je telefoon de rekening van een gezamenlijk etentje in een restaurant kunt betalen
- Of denk aan de mogelijkheden voor veel snellere investeringsanalyses en het sneller inschatten van krediet- en verzekeringsrisico's door het gebruik van data.

Pensioen

Wat mij opvalt, is dat de manier waarop we informatie vergaren nog weinig opgaat voor een onderwerp als pensioen. Pensioen blijft een onderwerp waar veel mensen zich liever niet mee bezig houden. Ze loggen niet dagelijks in op mijnpensioenoverzicht.nl om te zien wat hun verwachtingen zijn en hoe hun pensioen eruit komt te zien. Terwijl de realiteit er wel om vraagt. Want naast technologie zie ik nog twee ontwikkelingen die ervoor zorgen dat het juist belangrijk is dat mensen zich wel met hun oudedag bezig houden. Allereerst, we zien een verschuiving van de risico's van het

collectief naar het individu. Een tweede punt is de lage rente. Door de aanhoudende lage rente zoeken mensen en ondernemingen naar nieuwe manieren van om rendement te behouden, met de risico's die daarbij horen.

Deze trends zorgen ervoor dat het belangrijk is dat mensen een goed inschatting maken over hun verwachtingen. Maar dat gebeurt te weinig. Dit terwijl uit recent onderzoek van de Universiteit Leiden in opdracht van ons, blijkt dat een derde van de mensen het risico loopt om een lager netto pensioeninkomen te krijgen dan hun beoogde bestedingsbehoefte als zij met pensioen gaan. Het merendeel van de mensen dat af lijkt te stevenen op een tekort ziet dit niet aankomen. Slechts 35% van de mensen met een tekort legt geld opzij.

Dat is zorgelijk. Want wat zou u doen als u vandaag veel minder te besteden heeft dan gisteren? Ik denk dat de meesten van ons meteen naar hun dagelijkse uitgaven gaan kijken. We zouden opnieuw moeten bedenken of we wel in ons huis kunnen wonen en of we de auto kunnen betalen. Kortom, op het moment dat je morgen veel minder zou krijgen dan vandaag, zou je dat direct merken. En belangrijker, direct actie ondernemen. Immers, het is urgent. Maar die urgentie zit niet in ons hoofd als het gaat om pensioen.

Belang van eerlijk verhaal

Daarom vinden wij als toezichthouder het belangrijk dat u als pensioenuitvoerder en de werkgever het eerlijke verhaal vertelt aan de deelnemers. Het eerlijke verhaal is een verhaal dat duidelijk en evenwichtig is over de verwachtingen van een deelnemer op de korte termijn, maar ook op de lange termijn. Als ik spreek over de korte termijn bedoel ik, hoe staat het fonds er nu en de komende 5 jaar voor; wat mag een deelnemer, slaper of gepensioneerde verwachten? Wordt zijn opbouw verlaagd, of zijn pensioen? Wordt het pensioen nog geïndexeerd en wat betekent dat als je nadenkt over de toekomstige koopkracht?

Als ik spreek over het eerlijke verhaal op de lange termijn gaat het over het verhaal op een termijn langer dan 5 jaar. Om hier beter zicht op te krijgen hebben wij als AFM afgelopen jaar een pilot uitgevoerd. Uit deze pilot onder 5 bedrijfstakpensioenfondsen bleek dat fondsen nog onvoldoende informatie verstrekken over het realiteitsgehalte van de ambitie om te indexeren. Het viel ons op dat fondsen weliswaar erkenden dat de ambitie niet langer realistisch was, maar nog niet in staat waren om de ambitie bij te stellen tot een realistisch niveau.

In opvolging op deze pilot zijn we dit jaar samen met DNB een onderzoek gestart om vast te stellen of pensioenfondsen hun deelnemers en pensioengerechtigden goed informeren over de te verwachten pensioenontwikkelingen op de korte tot middellange termijn. We kijken hierbij naar 137 fondsen; grote kans dat u hier in de zaal de brief heeft ontvangen. We bekijken of hun informatie over toeslagen en verlagingen de komende 5 jaar consistent is met de financiële opzet, en of die informatie correct, evenwichtig en duidelijk is. Het doel is dat fondsen te hoge verwachtingen van deelnemers wegnemen. Met andere woorden, voorkom voorzienbare teleurstellingen. Beloof niet meer dan u kunt waarmaken, niet op korte, niet op middellange en ook niet op lange termijn.

Als de verwachtingen duidelijk zijn kunnen we denken aan een manier om in actie te komen. Dat blijkt lastig; waarom verdiepen mensen zich niet in hun pensioen? En wat kunt u doen om ze te activeren om zich daar wel in te verdiepen?

Wat werkt niet?

Als ik de vele rapporten lees die daarover verschijnen word ik er soms best een beetje moedeloos van, zo mag u gerust weten. Uit ons onderzoek blijkt dat deelnemers in het geheel niet reageren of zeer beperkt op schriftelijke aansporingen of waarschuwingen. En ze komen al helemaal niet in actie als het gaat om algemene informatie.

Voor ons als toezichthouder maar ook voor veel van u in de zaal is dat echt anders dan 10 jaar geleden. Het paradigma waar we in geloofden, namelijk 'als mensen maar genoeg informatie krijgen dan komt het wel goed', blijkt niet te kloppen. Om een paar voorbeelden te geven:

- De meeste van ons vinden het heel ingewikkeld om een goede inschatting te maken van wat ze straks nodig hebben.
- En mocht ik er wel interesse in hebben, hoe moet ik dan aan slag? Waar moet ik heen en wie moet ik bellen voor hulp?

Wat werkt dan wel? Hoe kunnen we de benodigde urgentie creëren zodat mensen wel aan de slag gaan? We hebben daarbij gekeken naar de successen binnen en buiten de pensioensector. Zo blijkt dat een persoonlijke aanpak met digitale ondersteuning op periodieke basis het beste werkt. Ik sprak net al over de rol van technologie. Nu weet ik dat er al verschillende tools zijn, maar ik denk dat de oplossing uiteindelijk ligt in de ontwikkeling van een *online tool* waarin je alle relevante financiële informatie op een plek ziet en met een klik op knop begrijpt wat je moet doen.

Een ander idee waar velen van ons over nadenken is een verplichte financiële APK. Want hoe opmerkelijk is het eigenlijk dat ik wel ieder jaar mijn auto helemaal laat doorlichten, maar niet mijn eigen financiële toekomst? Het is alsof een Formule 1 coureur zijn *pit stop* vergeet te maken; dat hij vergeet de nodige zorg aan zijn materiaal te besteden. Zoals ik het voor me zie, zou je net als bij de auto een verplichte periodieke check-up van je financiële situatie moeten maken; de financiële *pit stop*. Dat betekent dat je jaarlijks, bijvoorbeeld op het moment dat je belastingaangifte doet, een overzicht maakt van je opgebouwde vermogen en je pensioen. Maar belangrijker nog, dat je je op zo'n moment bedenkt wat de mogelijke scenario's van je toekomst zouden kunnen zijn. Immers, het is op je 35ste, 45ste, maar ook op je 55ste lastig in te schatten hoe je loopbaan verloopt, of je misschien de tijd wilt nemen voor een sabbatical of dat je uiteindelijk graag voor jezelf wilt beginnen. Juist het nadenken over deze verschillende scenario's zouden moeten leiden tot meer bewustzijn en meer inzicht. Dit inzicht zou vervolgens weer kunnen leiden tot een adviesgesprek, waarin je samen met je adviseur kijkt naar hoe je deze wensen kunt financieren.

Tot slot, ik krijg vaak de vraag over wie er nu precies verantwoordelijk is voor het wegnemen van drempels en het activeren van consumenten. Het simpele antwoord is dat het een gezamenlijke opdracht is om de drempels weg te nemen.

Conclusie

Ik begon mijn verhaal met de vraag 'wat wil ik doen als ik later groot' ben en over Max Verstappen. Als ik een ding leer van de spectaculaire overwinning van Max Verstappen, dan is het dit; de toekomst komt soms veel sneller op je af dan je denkt. Er is dus geen beter moment om over je toekomst na te denken dan vandaag. Ik roep u daarom op om samen te werken aan het eerlijke verhaal en duidelijke verwachtingen voor de deelnemer.

Dank u wel.